

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 4. Del : 1856-82

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "4. Del : 1856-82", i Heiberg, Johanne Luise: *4. Del : 1856-82*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 12. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968711761648/facsimile.pdf> (tilgået 07. december 2021)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

havde jeg hængt et sort Drapperi for en Dør ind til et andet Værelse. Lag hvilket jeg uset og uforstyrret kunde sidde og høre de herlige, varme Ord over den stille, beskedne Kvinde, som ydmyg Kjørlighed havde baaret gennem Livets mange Omakfælder og Kamp. Som jeg sad her ensom bag

3 Drapperiet, forlœstes Stemmningen hos mig ved en lille Begivenhed.
 Imellem de mange sømme, flyvende Insekter, der fandtes i vor Have, var der et lille langagtigt, meget fint med et Par Vinger saa klare og gennemsigtige som det fineste lysgraue Flor. Jeg ved ikke, hvori det egentlig laa, men jeg havde altid fundet, at dette lille Insekt lignede Heibergs Moder paa faldende, og ofte havde jeg i Spøg sagt til hende: „Dette fine, lille Væsen er egentlig et Portrait af dig!“ Som jeg nu sad her, lyttende til Talen over vor moderlige Veninde, kom dette Insekt flyvende og satte sig paa mit Skjød, hvor det blev siddende ubevægelig under hele Talen, som om det ligesom jeg opmærksomt lyttede til Ordene, medens det lille Bryst bevægede sig op og ned. Jeg blev forundret og bevæget ved dette Syn og turde ikke røre mig af Frygt for, at det skulde flyve bort. Først da Talen var forbi, fœl det, uden at jeg kunde se hvorhen.

Jeg ved Alt, hvad man vil sige om denne lille Hændelse, ved, at man vil trække paa Smilebaandet ad min Overtro, o. s. v. Alt det skal man have Lov til, ja jeg vil endogsaa indrømme, at det er berettiget; men Virkningen af dette Besøg under Ligtalen er og bliver dog det Samme for mig og er mig uforglemmelig.

Da det lille Sørgetog vandrede ud af Sokvæsthusets Gaard, bævende Kisten ud til Vognen, der tog Veien til Sættens Kirkegaard, da fløde mine Taarer stille og venødelige over min takte Veninde. Altsaa var hun nu taget bort fra Jorden, denne lille, fine Kvinde med den stærke Villie, det varme Hjerter, det ydmyge, beskedne Sind, hun, der rødmende hæg og Sler havde modtaget Verden, hvad hendes Aand udfoldede i de ensomme Timer.

UDENLANDSREISEN.

30 De sidste Dage af Juli lukkede vi vort Hus og reiste, idet vi med Glæde hengave os til Tanken om, at vi i lang Tid intet skulde have at gjøre med Theater, Blæde og Skuespillere.

Vi toge over Berlin og Dresden, gennem Böhmen til Marienbad, hvor vi begge haabede paa, at Badet vilde styrke os, thi for første Gang var ogsaa Heibergs Helbred vaklende. I Berlin holdt vi den 31te Juli i al Stilhed vort Selskabsbryllup, taknemmelige over, at vi nu som for 25 Aar siden fœlte, at vi gjensidigt trængte til hinanden og støttede os til hinanden. I Marienbad

droge vi ind i en dejlig Bolig, „Bellevue“ kaldet, hvorfra vi havde en henrivende Udsigt over en stor Slette, hvor Heiberg ret kunde benytte sine store Kikkerter saa vel til at betragte Jorden med alle dens Gjenstande som Himlen, naar den om Aftenen glimrede af de utallige Kløder, hvis Bevægelse han ogsaa her videnskabeligt studerede. 5

Maaske som ingeninde før beundrede jeg Heibergs stille, overlegne Ra, hans opmuntrende Omgang og hans endnu ungdommelige Sind til at gløde sig over Alt, hvad der var saadt og skjunt, naagst de ubillige Forfølgelser i Pressen fortsattes i Hjemmet og sønede til ham i Marienbad.

Vi gjorde en Del Bekjendtskaber i Marienbad, mærkelige, interessante, 10 men ogsaa comiske. Nogle fornemme, litteraire Damer havde kastet deres Kjerlighed paa mig uden at kjende det Mindste til min Stilling eller mit lidligere Liv. Jeg var i denne Sommer stærkt optaget af Læsningen af Goethes og Fru v. Steins Brevvevling. Jeg levede i Tsakorne Dag og Nat med disse to Personligheder og havde den største Medlidenhed med Fru v. Steins 15 Skjæbne lige overfor hendes glimrende Elsker, der efter tretten Aars lidenskabelige Kjerlighed ved Tilbagekomsten fra sin Reise i Italien til Weimar viste den stakkels, af sin Lidenskab forvildede Kvinde Kulde og Glensel, medens hun endnu sad iade med det fulde Hjertes Varme, der udgjorde og udfyldte hendes hele Tilværelse. Hvor blev jeg ikke bedrøvet over denne 20 Goethe, jeg selv i saa mange Aar gennem hans Værker havde elsket saa høit, da den stakkels, forladte Kvinde skriftligt klager til ham over hans Kulde og kun faar til Svar, at hun er exalteret, og at denne Exaltation vist kommer af „at — hun drikker for megen Caffé“. — Hvor var det dog umuligt, at hun havde Hjerte til at nedskrive disse Ord! Havde han da rent glemt 25 sine egne Følelsers Hoidepunkt, glemt Kampen og Smerten, forinden han overgav sig til ham og hans Lidenskabelighed? Kunde da en Goethe ikke forstaa, at en ardel Kvinde, der overvindes og overgives til Anger, til Selvbedrøvelse, da kun har Et, der kan holde hende opreist i sine egne Øine, det, at denne Kjerlighed er bygget paa saa faste Piller, at den umuligt kan 30 ophøre før med Døden? Kunde en Goethe ikke forstaa, at med Ophæret af denne Kjerlighed, der havde krævet saa store Samvittigheds ofre, blev Intet tilbage for denne Kvinde uden Et, det Forferdeligste: Selvførgt? Det lod virkelig ikke til, at han forstod det. Jeg tilstaar, at lige saa lidt som jeg nogensinde før havde kunnet begribe, at det ene Menneske kan støde en 35 Dolk i Brystet paa det andet, lige saa vist forstod jeg nu, at Dolken ovenpaa et saadant Svar kunde blive draget i Øielikkets Harm og Foragt.

Da jeg nu en Dag paa Promenaden udtalte min Sorg over Goethes i dette Forhold og min Medfølelse for den arme, forvildede Fru v. Stein til en af de litteraire Damer fra Berlin, udbød hun: „Nei, Deres Medlidenhed med 40

Fru v. Stein deler jeg aldeles ikke. Hun havde i 13 Aar havt den Lykke at være elsket af en Coetue, nu var hun færdig herræd, og de burde hun have sagt til sig selv: „Abgemacht!“ Jeg har aldrig kunnet glemme denne tyske Kvindes resolute Mening om et Kjerlighedskforholds Afbrydelse.

- 5 Jeg var meget tilfreds med paa mange Maader at faa Troen i Haenderne paa, at jeg og mine Forhold i Hjemmet vare alle Fremmede her ubekjendte. Det maadede mig en Dag at blive spurgt af en af Damerne, om denne Reise til Marienthad var min Bryllupsreise. — „Ja,“ svarede jeg, „min Solvbryllopsreise.“ — „Umuligt,“ udsable hun, „hvor tidligt er De da bleven gift, og hvad Alder har De da nu?“ Ærligt besvarede jeg begge Spørgsmaal. — Længs varede mit Inognito dog ikke, da samme Dame kort efter af en tysk Professor blev underrettet om, at hun havde set mit Portrait i Thorvaldeens Museum, og at jeg var Skuespillerinde.

- 10 Fra mine Venner ved Theatret i Kjøbenhavn fik jeg Breve, hvori man skildrede mig den nye Kamp mellem Døpfi og Christensen, der havde antaget en meget skarp Character fra begge Sider. Skuespillerne vare som sædvanligt utilfredse. — og jeg takkede Gud for, at Heiberg og jeg vare udenfor det Hele.

- 15 I October reiste vi omsider hjemad, og jeg saae for første Gang Prag, der af alle fremmede Byer, jeg den Gang havde set, gjorde det største Indtryk paa mig. Naar man staar paa et høit Punkt og overskuer en By, da ser man sædvanligt denne By med spredte Kirker mellem Husene; staar man oppe paa Hradschin i Prag, da faar man Indtrykket af en eneste uhyre Kirke med Huse om. Kirkespirene koeise paa ethvert Punkt i Byen og give det hele Skue noget saa Ophøiet, saa majestætisk, at det, een Gang set, vist 20 aldrig kan glemmes. Paa Toppen af Hradschin ligger som bekjendt Damskirken. Ogsaa denne Kirke er mig uforglemmelig. Øverst oppe, omkring Loftet, løber et Rundmaleri, forestillende hele Jesu Lidelseshistorie. Om dette Maleri i sig selv har stort Kunstværk, vil jeg ikke bedømme, men vist er det, at denne Fremstilling af Frelserens Vandring paa Jorden greb mig med en saadan Sæerde, som aldrig nogen tidligere af dette Emne. Jeg kunde ikke tilbageholde mine Taarer, og dette Billede har senere levet usvækket i min Erindring. I en anden Kirke saae jeg et mindre Billede, et høit mærkeligt 25 Christusoved. En saadan Forening af Strength, Mildhed og imponerende Alvor mindes jeg aldrig at have set; det Legemlige veg ganske tilbage for det rent Aandige. Disse Øine kan jeg aldrig glemme, Aanden lyste ud af dem med en saadan Styrke, en saadan Ild, at jeg i første Øieblik troede, at de vare transparente, og nærmere maatte overbevise mig om, at de virkelig vare malede. Det hang paa venstre Side af Indgangen, ved en Pille. Ingen 30 af de Mange, jeg spurgte om, hvo det var Mesteren til dette Billede, kunde

give mig Svar herpaa. Maaske var det den Energi og Storhed, der udtalte sig i dette Hoved, som især tiltalte mig, thi jeg tiltalte, at det er noget Sædvanligt, jeg bestandigt har savnet i de fleste Christustroende. Det Silleseende, Blide, Sagtnodige kan være saare skjont, men de fleste blidere glemme, at denne Sagtnodige tillige var en Straffende, der kunde svinge Svæben og drive Kæmperne ud af Templet, som de havde gjort til en Røverkøle.

Ogsaa den usindlige jødiske Kirke under Jordan i Prag er hoist interessant at skue, og noget mere Daemonisk end dette Tempels Kirkegaard med sine tusindaarige, forkroblede, halvt odgaaede Træer, der i utallige Bugter søe sig hen over Gravene lig tykke, forstenede Slangar, har jeg aldrig set. En Nat her i Maaenaa maatte frembringe et skrækindyggende Skue.

Vi havde en Fører med os for ikke at spilde Tiden ved at lese Prags Mærkværdigheder. Denne Fører med sit kloge Ansigt interesserede mig. Paa Vejen hjemad indledede jeg en Samtale med ham. Han gik stille bag os som i dybe Tanker og var ordknapp. Men da jeg sagde: „Dette Land har vel ogsaa en skøn Litteratur?“ da kvædsede han stolt med Hovedet, og et Lyn fæstede ham ud af Øivene, idet han suse op og ned af mig og sagde med kraftig Stønnen: „Ja, det skulde jeg mene!“ Jeg blev ganske bangs over dette Udbrud og turde ikke spørge mere, men fra dette Øieblik har jeg med stor Interesse fulgt Tschekernes Kamp for deres Nationalitet.

At Heiberg i Prag ogsaa stansede ved sin Ungdoms Helt Tyrho Brahes Grav, falder af sig selv. Indskriften paa den Sten, der staar paa Graven, minder Beskueren om hans ufortjente Skjæbne.

Dog Stjernerne glimre endnu paa Himlen, og Tyrho staar endnu for Tårken paa sin Sjørnberg og gransker deres Lys og deres Bæer.

HJEMKOMSTEN.

I Slutningen af October kom vi tilbage til vort Hjem. Vor Bolig paa Søkvæsthuset stod under Marieministeriet, hvor Generalkrigscommissær Viborg havde stor Indflydelse. I vor Erhvervelse havde han sat hele vor Leilighed i den prægtigste Stand. Alt var nyttet og smukt. Vi mødtes i Hjemmet af de skønneste Sølvbryllupsgeaver fra Slægt og Venner og tillige af en stor Mængde anonyme Donatbroderler til Stærkes Forskjønnelse, saa jeg maatte tænke paa den tyske Dames Spørgsmaal: „Er dette Deres Bryllupsreise?“ — thi Hjemmet saae ud som et Brudehus, hvor to Nygifte skulde flytte ind. Og virkelig havde jeg en Følelse af, at Heiberg og jeg vare som Nygifte. For første Gang vare vi to ene sammen i Hjemmet, og det morode